

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2026.5.2p>
УДК 342.9:351.82

Ігор Леонович САМСІН

д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова; заслужений юрист України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>
e-mail: sam.kiev.ua@gmail.com

Роман Олександрович ГАВРІК

к.ю.н., доцент, професор кафедри, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1557-0594>
e-mail: gavrik.roman@gmail.com

Ірина Леонідівна ЛИТВИНЕНКО

к.ю.н., доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4948-1293>
e-mail: lytvunenko380@gmail.com

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

У статті досліджено правові аспекти впровадження європейського досвіду державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності. Розкрито нормативно-правову основу забезпечення державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності в ЄС, зміст регламентів та директив ЄС у цій сфері, проаналізовано особливості правового регулювання діяльності регуляторних органів у сфері енергетики за законодавством окремих держав-членів ЄС. Також проаналізовано зміст проекту Закону України № 12087-д, відповідно до якого змінюються повноваження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, як регуляторного органу.

Ключові слова: енергетика, електроенергетика, енергетична ефективність, регулятор у сфері енергетики, органи публічної адміністрації, енергетичний аудит, система енергетичного менеджменту, ринок електричної енергії, регуляторний орган, державне регулювання господарської діяльності

Стаття надійшла 20.04.2026

Статтю прийнято 27.04.2026

Статтю опубліковано 15.05.2026

ВСТУП

Впровадження європейського досвіду в систему державного регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання, зокрема у сферах електроенергетики та енергоефективності є стратегічним пріоритетом для України на шляху до повноцінного членства в ЄС. На сучасному етапі реформуванні енергетичного сектору вимагається не просто механічне копіювання норм регламентів та директив ЄС, а більш творча адаптація права ЄС з урахуванням українських реалій, врахування досвіду правового регулювання енергетики та енергоефективності не тільки за правом ЄС, а й за законодавством окремих держав-членів ЄС, передусім тих, які нещодавно пройшли такий же шлях реформування та адаптації енергетичного законодавства. Важливим в цьому контексті є й гармонізація технічних стандартів енергетики та енергоефективності, врегулювання сполучення енергетичних ринків України та держав-членів ЄС, впровадження енергетичного аудиту, моніторингу та стимулювання енергоефективності. Державний контроль у цій сфері має трансформуватися з фіскально-наглядового у стимулюючий та стратегічний. У зв'язку з вище викладеним тематика впровадження європейського досвіду державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності є актуальною та своєчасною, особливо у світлі прийняття проекту Закону України № 12087-д.

Питання визначення теоретико-правових та прикладних питань реалізації державної політики України у сфері енергетики та енергетичної ефективності в умовах євроінтеграції досліджувалися такими вченими як: Ю.В. Ващенко, А.Ю. Демченко, А.О. Казанцева, І.В. Манжул,

О.П. Петриченко, Б.О. Походенко, Р.В. Романюк, Є.В. Шульга та ін. Водночас ці вчені досліджували переважно особливості здійснення державного регулювання у сфері енергетики та енергетичної ефективності, досвід Польщі та Чехії у регулюванні енергетичного ринку, а також окремі питання забезпечення енергетичної безпеки в Україні. На жаль, питання правових аспектів впровадження європейського досвіду державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності залишилося поза увагою дослідників.

МЕТА статті – дослідження правових аспектів впровадження європейського досвіду державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ця робота базується на працях вітчизняних вчених, чинному законодавстві, а також на матеріалах періодичних видань. У дослідженні застосовано методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, а також низку інших методів.

РЕЗУЛЬТАТИ

В сучасних умовах ЄС є одним з лідерів у впровадженні сталих енергетичних рішень. Основні напрями енергетичної політики ЄС охоплюють багато різних інструментів та ініціатив, серед яких основними є такі: збільшення частки відновлюваних джерел енергії; досягнення енергоефективності; децентралізація енергетичної системи: підтримання розвитку мікрогенерації й енергетичних кооперативів дає змогу знижувати залежність від великих енергетичних компаній та підвищувати стійкість енергосистем [1]. Водночас реалізації відповідних інструментів та ініціатив передусім відповідає нормативне

врегулювання зобов'язань держав-членів ЄС у відповідній сфері на рівні директив та регламентів Ради ЄС та Європейського парламенту.

Нормативно-правову основу забезпечення державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності в ЄС становлять директиви Ради ЄС та Європейського парламенту: № 2019/944/ЄС від 5 червня 2019 р. про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії та № 2023/1791/ЄС від 13 вересня 2023 р. про енергоефективність, регламенти: № 2019/943/ЄС від 5 червня 2019 р. про внутрішній ринок електроенергії, № 2019/941/ЄС від 5 червня 2019 р. про готовність до ризиків в електроенергетичному секторі, № 2019/942/ЄС від 5 червня 2019 р. про заснування Агентства ЄС з питань співробітництва енергетичних регуляторів, регламент Європейської комісії № 2015/1222/ЄС від 24 липня 2015 р. про встановлення керівних принципів з розподілу пропускної спроможності та управління перевантаженнями. Ці документи складають так званий «четвертий енергетичний пакет» («Clean Energy for all Europeans»), що запроваджує нові правила стосовно відновлюваної енергії, стимулювання споживачів та обмеження субсидій електростанціям, розширив компетенцію Агентства ЄС зі співробітництва енергетичних регуляторів. «Четвертий енергопакет» є продовженням трьох попередніх «енергопакетів». Останні зокрема запровадили перші заходи з лібералізації національних енергетичних ринків («перший енергопакет», прийнятий у 1996-1998 рр.), дали змогу промисловим та побутовим споживачам обирати власних постачальників енергії з ширшого кола конкурентів, встановили обов'язок держав – членів ЄС визначити один або декілька уповноважених органів, наділених функціями з регулювання у сфері електроенергії та природного газу, а також закріпили принцип незалежності регуляторних органів від інтересів регульованої галузі («другий енергопакет», прийнятий у 2003 р.), запровадили правила з відокремлення постачання та виробництва енергії від мереж передачі, нові вимоги до незалежних регуляторів, створили 2 нові інституції: Агентство ЄС зі співробітництва енергетичних регуляторів та Європейські мережі операторів систем передачі електроенергії та газу, встановили певний мінімум правил стосовно незалежності органу державного регулювання у сфері енергетики, залишаючи державам – членам ЄС значну свободу вибору при їх імplementації [2; 3].

Відповідно до п. 80 Директиви Ради ЄС та Європейського парламенту: № 2019/944/ЄС від 5 червня 2019 р. про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії, регуляторні органи повинні мати можливість приймати рішення зі всіх питань регулювання енергетики та енергоефективності з метою належного функціонування внутрішнього ринку електричної енергії. Ці органи повинні мати повноваження зі сприяння забезпеченню високих стандартів універсальних та громадських послуг відповідно до відкриття ринку, захисту вразливих клієнтів та повної ефективності заходів захисту прав споживачів, з цією метою Європейська комісія приймає керівні принципи, які є основою для діяльності регуляторних органів та суб'єктів внутрішнього ринку електричної енергії. З метою забезпечення незалежності мережевої діяльності та діяльності з постачання та виробництва електроенергії у всьому ЄС,

регуляторні органи мають право відмовляти в сертифікації операторів систем передачі, які не дотримуються правил розділення. У п. 80 Директиви також зазначено, що регуляторні органи повинні бути повністю незалежними від будь-яких інших державних чи приватних інтересів. Це не виключає ні судового перегляду, ні парламентського нагляду відповідно до конституційного законодавства держав-членів. Крім того, затвердження бюджету регуляторного органу національним законодавцем не є перешкодою для бюджетної автономії. Положення, що стосуються автономії у використанні виділеного бюджету регуляторного органу, повинні бути впроваджені в рамках, визначених національним бюджетним законодавством та правилами. Сприяючи незалежності регуляторних органів від будь-яких політичних чи економічних інтересів через відповідну схему ротації, держави-члени повинні мати можливість належно враховувати наявність людських ресурсів та розмір ради [4].

Створення єдиного енергетичного ринку ЄС зумовило необхідність уніфікації підходів у регулюванні таких ринків, зокрема і уніфікації положень правового статусу енергетичних регуляторів.

Зокрема, у Чеській Республіці такий орган державного регулювання у сфері енергетики створено у 2001 р. відповідно до Закону «Про умови здійснення підприємницької діяльності та здійснення державного управління в енергетичних секторах» як Енергетичний регулятивний офіс. Він є центральним органом виконавчої влади, однак функціонально є незалежним від інших органів виконавчої влади. Зокрема, у здійсненні своїх повноважень Єдиний енергетичний офіс діє незалежно та здійснює свою діяльність виключно відповідно до закону та інших нормативно-правових актів; не може отримувати жодних вказівок від Президента, Парламенту, Уряду або з будь-якого іншого виконавчого органу, або фізичних чи юридичних осіб; голова Офісу призначається на посаду та звільняється з посади Президентом Чеської Республіки за пропозицією Уряду на строк шість років, водночас діє обмеження на зайняття цієї посади у два терміни. У 2017 р. Єдиний енергетичний офіс реформовано з одноосібного у колегіальний орган – Раду енергетичного регулятивного офісу у складі 5 осіб, що призначаються Урядом за пропозицією міністра промисловості та торгівлі на 5 років (без обмеження строків, однак передбачається щорічна часткова ротація складу Ради). Повноваження чеського регулятора у сфері енергетики стосуються питань цінового та нецінового регулювання, здійснення контрольних та наглядових повноважень в енергетичному секторі, сприяння використанню поновлюваних і вторинних джерел енергії, підтримку комбінованого виробництва електроенергії та тепла, стимулювання використання біометану, стимулювання децентралізованого виробництва електроенергії, а також захист законних інтересів споживачів, покупців в енергетичному ринку, ліцензіатів, діяльність яких підлягає регулюванню, ліцензування діяльності в енергетичному секторі, розгляд і вирішення спорів у сфері енергетики [5].

У Республіці Польща основним органом, відповідальним за енергетичну політику є Міністерство клімату та середовища, що визначає стратегічні цілі, регулює законодавство і координує діяльність інших органів уп-

равління енергетикою; регулятором енергетичного сектору в Польщі є Офіс регулювання енергетики, що встановлює тарифи, регулює доступ до мереж і забезпечення надійності та стабільності енергопостачання, надає ліцензії на електричну й теплову енергію; передачу електроенергії газу та розподіл повноважень операторів, затверджує енергетичні інвестиційні плани, видає сертифікати на електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел енергії, здійснює моніторинг енергоринків, встановлює методи контролю та заходи з підвищення ефективності діяльності підприємств енергетики через підпорядковане йому Управління технічного нагляду. Останнє контролює та регулює безпеку виробництва, передачі та використання енергії, зокрема на електростанціях, трансформаторних підстанціях, газових установках та інших енергетичних об'єктах; здійснює оцінювання відповідності та сертифікацію різних категорій виробів, таких як машини, електричні пристрої, тискові апарати, вироби, що підпадають під директиви ЄС [6; 7].

Центральним органом відповідальним за формування та реалізацію політики в сфері енергетики та енергозбереження в Іспанії є Міністерство енергетики, туризму і цифрових технологій, під контролем якого знаходиться Корпорація зі стратегічних резервів нафтопродуктів (відповідає за контроль за дотриманням промисловими підприємствами вимог до запасів нафтопродуктів, скрапленого природного газу і природного газу, а також проводить моніторинг постачальників природного газу з виконання ними вимог про максимально дозволені обсяги постачання з однієї країни) та Національна комісія з торгівлі та конкуренції (встановлює методики розрахунку плати за доступ до електромереж, транспортування та розподіл електроенергії, визначення правил доступу до транскордонних з'єднань електромереж, методики розрахунку плати за доступ до базової газової інфраструктури, визначення механізму підтримання стабільності функціонування газової та електроенергетичної мережі) [7].

Відповідні енергетичні регулятори створені й у Словаччині (Офіс з регулювання мережевих галузей), в Угорщині (Угорський орган з регулювання в сферах енергетики та комунального господарства), у Франції (Комісія з регулювання енергетики, Агентство з охорони навколишнього природного середовища та енергоефективності), у Швеції (Енергетичне агентство, Інспекція енергетичного ринку). Ці органи здійснюють оцінювання потенційних потреб, виробництвом та розподілом енергії, регулювання граничних цін, розвиток енергетичного ринку в країні, ліцензування, тарифну та цінову політику в енергетичній сфері, нагляд, зокрема з технічних питань функціонування суб'єктів енергетики, перевірок дозволів, надання інформації для споживачів [1; 8].

Спільним для усіх вище зазначених регуляторів енергетичного ринку є особливий порядок призначення на посади керівників одноособових регуляторних органів або членів регуляторів, що мають колегіальний характер; незалежність у здійсненні діяльності з регулювання енергетичного ринку від інших органів виконавчої влади, глави держави, парламентів, за умови її здійснення відповідно до законодавства, яким регламентовано діяльність регулятора, зокрема директив та регламентів ЄС.

Додатково слід зазначити про директиву Ради ЄС та Європейського парламенту № 2023/1791/ЄС від 13 ве-

ресня 2023 р. про енергоефективність, що є продовженням однойменної директиви 2012 р. У цьому документі передбачається вимога для кожної держави-члена: встановлювати свій орієнтовний національний внесок у скорочення кінцевого споживання енергії в ЄС на 11,7% до 2030 р. на основі об'єктивних критеріїв, які відображають національні особливості; надавати пріоритет вразливим споживачам і соціальному життю в рамках своїх заходів з енергозбереження; запровадження цільового показника щорічного скорочення споживання енергії на рівні 1,9% для державного сектора загалом; поширення щорічного зобов'язання з реконструкції будівель на всі рівні державного управління; впровадження іншого підходу, заснованого на споживанні енергоресурсів, щоб бізнес мав систему енергоменеджменту або проводив енергоаудит; запровадження нового зобов'язання з моніторингу енергетичних показників центрів оброблення даних разом з базою даних на рівні ЄС, яка збиратиме та публікуватиме дані; просування місцевих планів опалення та охолодження у великих муніципалітетах; прогресивне збільшення ефективного споживання енергії в централізованому теплопостачанні [9; 10; 11].

Законодавство України у сфері державного регулювання енергетичного ринку та енергетичної ефективності, зокрема Закони України «Про ринок електричної енергії», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про енергетичну ефективність», частково базується на положеннях зазначених директив та регламентів ЄС. З метою імплементації норм європейського права з інтеграції енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики створення законодавчого підґрунтя для повної ринкової інтеграції України як Договірної Сторони Енергетичного Співтовариства до єдиного європейського ринку електричної енергії на основі принципу взаємності шляхом транспозиції та подальшої імплементації інтеграційного пакета актів законодавства Енергетичного Співтовариства у сфері енергетики до Верховної Ради України внесено проект Закону України № 12087-д (нині Закон прийнято у другому читанні та направлено на підпис Президенту України).

Проект Закону зберігає в якості регуляторного органу Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, однак істотно змінює його повноваження. Зокрема, до завдань Національної комісії відтепер віднесено: сприяння інтеграції ринків електричної енергії, природного газу України з відповідними ринками інших держав, зокрема в рамках співпраці з Агентством ЄС з питань співробітництва енергетичних регуляторів та національними регуляторами у сфері енергетики держав-членів ЄС та/або держав-сторін Енергетичного Співтовариства, сприяння становленню конкурентного інтегрованого ринку електричної енергії (єдиного сполучення ринків «на добу наперед» та єдиного сполучення внутрішньодобових ринків) з урахуванням пріоритетів забезпечення безпеки постачання електричної енергії та сталості навколишнього природного середовища, ефективного відкриттю ринку електричної енергії для суб'єктів держав-членів ЄС та держав-сторін Енергетичного Співтовариства; передбачено, що Національна ко-

місія розробляє: порядок призначення номінованого оператора ринку, призупинення його діяльності, припинення виконання функції номінованого оператора ринку, а також моніторингу діяльності номінованого оператора ринку; процедуру паспортизації номінованого оператора ринку; перелік загальноєвропейських та регіональних правил, порядок їх розроблення та проведення консультацій із заінтересованими сторонами, здійснює: затвердження порядку надання послуг з гнучкості; затвердження мінімальних вимог до платіжних документів (рахунків) та платіжної інформації, що надаються електроенергетичними підприємствами споживачам; оцінювання вартості втраченого навантаження; моніторинг функціонування інструментів порівняння пропозицій електропостачальників; затверджує національні правила та спільно з регуляторними органами держав-членів ЄС та/або держав-сторін Енергетичного Співтовариства затверджує регіональні правила; погоджує договори, що стосуються приєднання до Європейських платформ балансування; здійснює моніторинг усунення необґрунтованих перешкод та обмежень для розвитку виробництва електричної енергії споживачем для забезпечення власних потреб, та громадських енергетичних об'єднань, та моніторинг впровадження інтелектуальних систем обліку; здійснює моніторинг функціонування єдиного сполучення ринків «на добу наперед» та єдиного сполучення внутрішньодобових ринків та діяльності номінованих операторів ринку [12].

ВИСНОВКИ

Нормативно-правову основу забезпечення державного регулювання у сфері електроенергетики та енергоефективності в ЄС становлять директиви Ради ЄС та Європейського парламенту: про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії; про енергоефективність; регламенти: про внутрішній ринок електроенергії; про готовність до ризиків в електроенергетичному секторі; про заснування Агентства ЄС з питань співробітництва енергетичних регуляторів; регламент Європейської ко-

місії про встановлення керівних принципів розподілу пропускної спроможності та управління перевантаженнями. Ці документи складають т.зв. «четвертий енергетичний пакет», що поруч з документами попередніх трьох «енергетичних пакетів» формує енергетичне право ЄС. Важливою особливістю енергетичного права ЄС є запровадження обов'язку держав – членів ЄС визначити один або декілька уповноважених органів, наділених функціями з регулювання у сфері електроенергії, водночас вони повинні мати можливість приймати рішення зі всіх питань регулювання енергетики та енергоефективності з метою належного функціонування внутрішнього ринку електричної енергії, повинні бути повністю незалежними від будь-яких інших державних чи приватних інтересів (за винятком судового перегляду рішень цих органів або здійснення парламентського нагляду відповідно до конституційного законодавства держав-членів), зокрема в аспекті бюджетної автономії. Відповідні регуляторні органи здійснюють як повноваження у сфері нагляду, контролю за діяльністю суб'єктів енергоринку, ліцензування їх діяльності, сертифікацію енергетичних об'єктів, встановлення правил та норм, спрямованих на покращення енергетичної ефективності, водночас призначення керівників цих органів потребує відповідного погодження кількох органів виконавчої влади. З метою створення законодавчого підґрунтя для повної ринкової інтеграції України як Договірної Сторони Енергетичного Співтовариства до єдиного європейського ринку електричної енергії на основі принципу взаємності шляхом транспозиції та подальшої імплементації інтеграційного пакета актів законодавства Енергетичного Співтовариства у сфері енергетики до Верховної Ради України внесено проєкт Закону України № 12087-д (нині Закон прийнято у другому читанні та направлено на підпис Президенту України). Цим проєктом Закону України змінюються повноваження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг як регуляторного органу.

Список використаних джерел

1. Якимчук О.Ф., Постельжук О.П. Закордонний досвід реалізації сталої енергетичної безпеки в умовах ринку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 15. С. 140-146. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.15.140
2. Becker K., Ciucci M. Internal energy market. Fact Sheets on the European Union. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/45/internal-energy-market>
3. Ващенко Ю.В. Державне регулювання у сфері енергетики України: адміністративно-правовий аспект: автореф. дис. ... докт. юр. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 39 с.
4. Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on common rules for the internal market for electricity and amending Directive 2012/27/EU (recast) (Text with EEA relevance). *EUR-Lex Access to European Union law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019L0944>
5. Казанцева А.О. Особливості правового статусу енергетичного регулятора в Чеській Республіці. *Закарпатські правові читання: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (20-22 квітня 2017 р., Ужгород) / за заг. ред. В.І. Смоланки та ін. Ужгород, 2017. Т. 1. С. 184-189. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fb07420d-c9da-4b2e-b83f-f38e608db707/content>*
6. Досвід енергетичного нагляду Польщі. *Державна інспекція енергетичного нагляду України*. URL: <https://sies.gov.ua/news/dosvid-enerhetychnoho-nahliadu-polskhi>
7. Логоша В.В. Досвід країн Європейського Союзу у сфері забезпечення енергетичної безпеки держави та можливості його імплементації в Україні. *Національні інтереси України*. 2025. № 9. С. 951-962. DOI: 10.52058/3041-1793-2025-9(14)-951-962
8. Досвід енергетичного нагляду Швеції. *Державна інспекція енергетичного нагляду України*. URL: <https://sies.gov.ua/news/dosvid-enerhetychnoho-nahliadu-ies-shvetsiia>
9. Вороненко В.І. та ін. Енергоефективність як шлях забезпечення енергетичної безпеки України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Економіка, менеджмент*. 2025. № 62. С. 24-30. DOI: 10.32782/2413-2675/2025-62-4
10. Directive (EU) 2023/1791 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2023 on energy efficiency and amending Regulation (EU) 2023/955 (recast) (Text with EEA relevance). *EUR-Lex Access to European Union law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj/eng>
11. Оpubліковано нову Директиву з енергоефективності: що це означає для держав. *Зелена трансформація України. Інформаційний ресурс про Європейський зелений курс і Україну*. URL: <https://greentransform.org.ua/opublikovano-novu-dyrektyvu-z-energoefektyvnosti-shhotse-oznachaye-dlya-derzhav/?print-posts=pdf>
12. Проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм європейського права з інтеграції

енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики (реєстр. № 12087-д від 27.06.2025 року). *Верховна Рада України. Законопроекти*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56682>

References

1. Yakymchuk O.F., Postelzhuk O.P. Foreign experience in implementing sustainable energy security in market conditions. *Investments: practice and experience*. 2024. No. 15. pp. 140-146. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.140> (In Ukrainian).
2. Becker K., Ciucci M. Internal energy market. Fact Sheets on the European Union. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/45/internal-energy-market>
3. Vashchenko Yu.V. State regulation in the energy sector of Ukraine: administrative and legal aspect: abstract of dissertation ... Doctor of legal sciences: 12.00.07. Kyiv, 2015. 39 p (In Ukrainian).
4. Directive (EU) 2019/944 of the European Parliament and of the Council of 5 June 2019 on common rules for the internal market for electricity and amending Directive 2012/27/EU (recast) (Text with EEA relevance.). *EUR-Lex Access to European Union law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019L0944>
5. Kazantseva A.O. Peculiarities of the legal status of the energy regulator in the Czech Republic. *Transcarpathian legal readings: Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference (2017, April 20-22, Uzhgorod)* / eds. V.I. Smolanka et al. 2017. Vol. 1. pp. 184-189. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fb07420d-c9da-4b2e-b83f-f38e608db707/content> (In Ukrainian).
6. Experience of energy supervision of Poland. *State Inspectorate of Energy Supervision of Ukraine*. URL: <https://sies.gov.ua/news/dosvid-energetychnoho-nahliadu-polshchi> (In Ukrainian).
7. Lohosha V.V. Experience of European Union countries in ensuring energy security of the state and the possibility of its implementation in Ukraine. *National Interests of Ukraine*. 2025. No. 9. pp. 951-962. DOI: 10.52058/3041-1793-2025-9(14)-951-962 (In Ukrainian).
8. Experience of energy supervision of Sweden. *State Inspectorate of Energy Supervision of Ukraine*. URL: <https://sies.gov.ua/news/dosvid-energetychnoho-nahliadu-ies-shvetsiia> (In Ukrainian).
9. Voronenko V.I. et al. Energy efficiency as a way to ensure the energy security of Ukraine. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series Economics, Management*. 2025. No. 62. P. 24-30. DOI: 10.32782/2413-2675/2025-62-4 (In Ukrainian).
10. Directive (EU) 2023/1791 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2023 on energy efficiency and amending Regulation (EU) 2023/955 (recast) (Text with EEA relevance). *EUR-Lex Access to European Union law*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj/eng>
11. New Energy Efficiency Directive published: what it means for states. *Green Transformation of Ukraine Information resource on the European Green Deal and Ukraine*. URL: <https://greentransform.org.ua/opublikovano-novu-dyrektyvu-z-energoefektyvnosti-shho-tse-oznachayedylya-derzhav/?print-posts=pdf> (In Ukrainian).
12. Draft Law on Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Implementation of European Law on the Integration of Energy Markets, Increasing Security of Supply and Competitiveness in the Energy Sector (Registration No. 12087-d of 27.06.2025). *Verkhovna Rada of Ukraine. Draft Laws*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56682> (In Ukrainian).

Ihor SAMSIN

Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; Honored Lawyer of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4118-8452>

e-mail: sam.kiev.ua@gmail.com

Roman HAVRIK

PhD in Legal Sciences, Associate Professor, Professor of department, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1557-0594>

e-mail: gavrik.roman@gmail.com

Iryna LYTVYENKO

PhD in Legal Sciences, Associate Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4948-1293>

e-mail: lytvynenko380@gmail.com

LEGAL ASPECTS OF IMPLEMENTING EUROPEAN EXPERIENCE OF STATE REGULATION IN THE SPHERE OF ELECTRICITY AND ENERGY EFFICIENCY

The paper studies the legal aspects of implementing European experience in state regulation in the field of electricity and energy efficiency. It is noted that the regulatory and legal basis for ensuring state regulation in the field of electricity and energy efficiency in the European Union is the directives of the EU Council and the European Parliament: on common rules for the internal electricity market; on energy efficiency; regulations: on the internal electricity market; on risk preparedness in the electricity sector; on the establishment of the European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators; European Commission regulation establishing guidelines for capacity allocation and congestion management. These documents constitute the so-called "fourth energy package", which, together with the documents of the previous three "energy packages", forms EU energy law. The paper indicates that an important feature of EU energy law is the introduction of the obligation of EU Member States to designate one or more authorized bodies entrusted with regulatory functions in the field of electricity, while they must be able to make decisions on all issues of energy regulation and energy efficiency for the proper functioning of the internal electricity market, must be completely independent of any other public or private interests (except for judicial review of decisions of these bodies or parliamentary oversight in accordance with the constitutional law of the Member States), including in terms of budgetary autonomy. The relevant regulatory bodies exercise both powers in the field of supervision, control over the activities of energy market entities, licensing their activities, certification of energy facilities, and establishment of rules and norms aimed at improving energy efficiency, while the appointment of the heads of these bodies requires the appropriate approval of several executive bodies. The paper also analyzes the content of the draft Law of Ukraine No. 12087-d (currently the law has been adopted in the second reading and sent for signature to the President of Ukraine), according to which the powers of the National Commission for State Regulation in the Energy and Utilities Sectors as a regulatory body are changed, and a legislative basis is created for the full market integration of Ukraine as a Contracting Party to the Energy Community into the single European electricity market.

Keywords: electric power, energy efficiency, energy regulator, public administration bodies, energy audit, energy management system, electricity market, regulatory body, state regulation of economic activity